

MWONGOZO WA USAHIHISHAJI

KISWAHILI KIDATO CHA 2

JINA.....NAMBARI.....DARASA.....

SEHEMU YA A: UFAHAMU: (ALAMA 15)

Soma shairi lifuatalo kisha ujibu maswali yafuatayo.

MAVAZI REKEBISHENI

Vazi njema kivaliwa, huongezeka heshima,
Staha mtu kapewa, pote endapo daima,
Mavazi duni si sawa, kina dada ninasema,
Mavazi rekebisheni usherati umezidi.

Longi kwa nyuma kushika, na mapajani kubana,
Chupi zilipowafika, dhahiri kuonekana,
Bure munaabika, na kujishusha maana,
Mavazi rekebisheni, usherati umezidi.

Kifuani kujikaza, maziwa yaning'inie,
Kitu gani munawaza, hamna bahari nyie,
Ni ashiki mwasambaza, sikizeni niwambie,
Mavazi rekebisheni, usherati umezidi.

Msichana ni hatia, magotini kufichuka,

Hivyo basi kuvalia, rinda lisoyafunika,
Huenda zusha hisia, maovu yakawafika,
Mavazi rekebisheni, usherati umezidi.

Sitakosa kuzitaja, skati mnazovaa,
Zaisha kwa mapaja, kikiri kuchuchumaa,
Iko wazi nyonga moja, mkato ulivyokaa,
Mavazi rekebisheni, usherati umezidi.

Wazi nitawasomea, nguo hizi nguo gani?
Dada zetu mwakosea, kuzivaa hadharani,
Ndizo hizo huchochea, usherati mitaani,
Mavazi rekebisheni, usherati umezidi.

Nguo chini zishusheni, mwilini mzipanue,
Heri kuingia deni, za heshima mnunue,
Kuigiza za kigeni, ni utumwa mtambue,
Mavazi rekebisheni, usherati umezidi.

Beti tisa namaliza, kalamu naweka chini,
Iwapo wajiuliza, nakereketwa ni nini?
Ni staha nahimiza, sio wake kuhaini,
Mavazi rekebisheni, usherati umezidi.

MASWALI YA USHAIRI

(a) Shairi hili ni la aina gani?

(alama 2)

Tarbia

(b) Eleza vina vya beti za kwanza mbili

(alama 2)

Ubeti 1

wa , ma

wa, ma

wa , ma

ni , di

ubeti 2

ka, na

ka, na

ka,na

ni, di

(c) Toa kibwagizo cha shairi hili kisha ufafanue maana yake.

(alama 2)

Mavazi rekebisheni , usherati umezindi

Maelezo, watu wavae nguo za heshima ili kupunguza usherati

(d) Eleza maana ya misamiati hii kama ilivyotumika katika ushairi.

(alama 4)

Staha – heshima

Dhahiri – wazi

Shani – shangaza

Duni – siokuwa na thamani

(e) Shairi hili liko katika bahari zipi? (alama 2)

Mathnawi – **vipande viwili**

Ukaraguni- **vina vinabadilika badilika**

(f) Uhuru wa mshairi unadhihirika vipi katika shairi hili? (Alama 3

Kuboronga sarufi

Inkisari- kivalia

Utohozi - longi

MATUMIZI YA LUGHA.(AL 30)

1. Pambanua sauti hizi kama ni ghuna au si ghuna. (al 1)
/Z/ - Ghuna

/K/ - si ghuna
2. Eleza maana ya kiimbo. (al 1)
Ni mkazo
3. Eleza maana ya shadda. (al 1)
Ni upandaji na ushukaji wa sauti unaofanyika wakati mtu anapozungumza
4. Eleza maana ya mofimu.(al 2)
Ni ile sehemu ndogo ya neno inayowasilisha maana
5. Andika kwa wingi sentensi hizi. (Al.2)
  - i. Goti la mtoto liliumia.
Magoti ya watoto yaliumia
  - ii. Ukwato wa ngamia ni mpana.
Kwato za ngamia ni pana.
6. Bainisha nomino hizi ni za aina gani. (al.2)
  - i. Sukari.- **wingi**

- ii. Mapenzi – **dhahania**
7. Tumia vivumishi vya sifa katika mabano kukamilisha sentensi zifuatazo. (al 2)
- i. Mtoto Yule ni _____ (nene)
mnene
- ii. Bei ya meli ni _____ mno (ghali)
ghali
8. Jaza pengo kwa kiulizi sahihi kisha uandike sentensi kwa wingi (al 1)
Ni mpishi _____ aliyepika.
Yupi
9. Fafanua maana ya msembo ifuatayo. (al2)
- i. Kula mate.- **kosa riziki**
10. Andika katika ukubwa. (al 2)
- i. Jiji hili litapanuka upesi.
Majiji haya yatapanuka upesi
- ii. Jizee lililokosa adabu limekaripiwa.
Majizee yaliyokosa adabu yamekaripiwa.
11. Geuza sentensi zifuatazo katika hali ya usemi halisi. (al 2)
- i. Ruheni alishauliwa na kasisi aache tabia mbaya.
“Ruheni, wacha tabia mbaya.” Kasisi alimushauri
- ii. Mwalimu alimwambia premji afanye bidii katika masomo yake. (al 2)
“ Premji, fanya bidii katika masomo yako.” Mwalimu alimwambia.
12. Andika vitenzi vifuatavyo katika hali ya kutendeshana. (al 2)
- i. Penda .
pendezana
- ii. Endesha.
Endeshana

13. Tambua kikundi nomino (KN) na kikundi tenzi (KT) katika sentensi zifuatazo. (al 1)

- i. Anatembea kwa madaha kama tausi.

Kundi tenzi

14. Kanusha sentensi zifuatazo. (al 2)

- i. Mimi nilicheza.

Mimi sichezi

- ii. Wewe huchora.

Wewe huchora

15. Kamilisha methali ifuatayo?(al 1)

- i. Cha kuvunda. __**hakina ubani**

16. Andika kinyume cha maneno yafuatayo. (al 2)

- i. Tandika – **tandua**

- ii. Umba – **umbua**

17. Pambanua sentensi ifuatayo kwa njia ya mstari. (al 2)

Naimba huku nafanya kazi.

S – S1+U+S2.

S1 – KN +KT.

KN + Ø.

KT- T.

T – naimba.

U – huku.

S2 – KN + KT.

KN – Ø

KT – T+N .

T – nafanya.

N – kazi .

ISIMU JAMII (al 5)

1. Eleza sifa za lugha ya hotelini .

- i. **Kuna kutaja bei.**

- ii. **Matumizi ya lugha ya heshima.**

- iii. **Huwa na sentensi fupi fupi.**

- iv. **Huwa na msamiati maalum kama vile, chakula, chai, soda nk.**

- v. **Wakati mwingini huashiria amrisho.**

FASIHI SIMULIZI (al 10)

a) Taja aina nne za hadithi.

- i. Hekaya**
- ii. Hurafa**
- iii. Visasili**
- iv. Visaviini**
- v. Mighani**

b) Eleza umuhimu wa hadithi.

- i. Huielekeza jamii**
- ii. Huridhisha elimu ya jamii**
- iii. Hukuza uwezo wa kukubuka**
- iv. Huhlalisha baadhi ya desturi za jamii**
- v. Huonya**
- vi. Hushauri**
- vii. Huhifadhi na kuendeleza historia ya jamii**

